

Inderdaad reageerde van Poelje wel heel impulsief toen hij op 22 mei alle autoriteiten in den lande deed weten dat aan leden van het onderwijzend personeel die naar het buitenland gevlucht waren, na terugkeer geen salaris mocht worden uitgekeerd, en bleven zij weg, dan mochten ook hun gezinnen geen cent ontvangen.¹

Van de zoveel verstandiger algemene regeling die Winkelman trof, maakten wij al melding.

Tenkink

Werd van Poelje door de Duitsers ontslagen, Tenkink nam in maart '41 zèlf ontslag. Hij had er genoeg van.

Jan Coenraad Tenkink was eind '99 in het Gelderse Vorden geboren. Hij groeide op in een christelijk gezin, doorliep het christelijk gymnasium te Arnhem en studeerde in Utrecht. In '26 werd hij ambtenaar bij het departement van justitie. Daar klom hij van rang tot rang tot hij op 13 mei '40 min of meer toevallig (secretaris-generaal van Angeren kon, toen hij in grote haast naar Hoek van Holland vertrok, de raadadviseur, mr. J. P. Hooykaas, niet bereiken) met de leiding van het departement van justitie belast werd. Een moeilijke post! 'Tenkink zat even rot als ik', zei Hirschfeld ons eens.² Wij zijn geneigd te zeggen: Tenkink zat rotter. Hirschfeld had het machtige bedrijfsleven achter zich, Tenkink slechts de veel minder machtige apparaten van de justitie en de rijkspolitie. Bovendien: hoe politiek-gevoelig Hirschfelds sector ook was (welke sector was dat niet?), de sector van Tenkink was nog veel gevoeliger. Medewerking aan de Duitse oorlogseconomie was minder pijnlijk dan medewerking aan het Duitse politie-apparaat.

Dat Tenkink in '40 in vèrgaande mate tot die medewerking overgegaan is, zullen wij nog uiteenzetten. Van enige sympathie voor het nationaal-socialisme was overigens bij hem geen sprake: hij had zich na de *Reichskristallnacht* (november '38) maandenlang in nachtelijke besprekingen moeite gegeven om binnen de door zijn minister bepaalde richtlijnen een maximum aan Joodse vluchtelingen toe te laten.³ Maar ook Tenkink onderschreef in de eerste periode der bezetting met overtuiging het beleidsbeginsel van de oudere secretarissen-generaal (tegen wie hij als jongste lid van het college ietwat opzag): geen onrust in het land, anders gezegd: geen

¹ Rondschrijven, 22 mei 1940, in Departement van opvoeding, onderwijs en cultuurbescherming: *Het onderwijs in 1940* (1941), p. 65. ² H. M. Hirschfeld, 15 april 1961. ³ I. Kisch: 'Voorspel', *Studia Rosenthaliana*, III (jan. 1969), p. 260-61.